

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ.

Цијена

За ЦРНУ ГОРУ на год. 4 ф.,
на по године 2 ф.За АУСТРО-УГАРСКУ БОС-
НУ и ХЕРЦЕГОВИНУ на год.
6 ф., на по год. 3 ф.За све остале земље годишње
20 фран. у злату, на по године
10 фран., у злату.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплата шаље се поштом
упутницом непосредно админи-
страцији „Гласа Црногорца“ на
Цетинје, или отпраћивши плаћа-
нину на коју драго пошту, а
коме је партиципација, г. Перу Тама-
дановићу, к. л. агенту у Котор,
Донсен се плаћа уредничтву.
Рукописи се не враћају.За огласе плаћа се: за сваку
ријеч или за број од пет дна-
ра по 8 новчића за први пут, а
за сваки даљи пут по 2 новч.

ДВОРСКЕ И ДИПЛОМАТСКЕ ВИЈЕСТИ.

— У суботу, уочи рођен дана Њ. Краљ. В. Њагине Милене, престоница је била зарад искривена заставама, а у прии мрак освјетљена, и развеселена звуцима војне музике. На сами радосни дан била је архијерејска литургија са благодарњем и многољествијем у манастирској цркви. Присутни су били: Њ. Краљ. В. Господар, Њ. В. Њаз Мирко, дипломатско тијело, наши државни великодостојници и мноштво народа. После богослужења пуцали су са табле топова, а упарађени батаљон спојско војске са војном музиком дочекао је Њ. Краљ. В. Господара у сјајној пратњи са клацињем уз свирање народне химне. За тијем је слиједило честитање у Двору по нарочитом церемонијалу. Свечаност је завршена дефилирањем батаљона испред Двора.

— На Ђурђевдан, крепо име нашег Владикашког Дома, била је архијерејска литургија у манастирској цркви. Присутни су били Њ. Краљ. В. Господар и Њ. В. Њаз Мирко преставници православних држава, г. Власов, г. Логотетис и г. Константиновић, државни великодостојници и главари из унутрашњости и мноштво народа. После литургије Њ. Краљ. В. Господар примао је у Двору честитања. У подне је био у Двору велики објед високопросвештени Митрополит г. Митрофан за трпезом је извршио религиозни обред крсног имена. Њ. В. Њаз Мирко обилазио је трпезе и госте љубавно нудио. На овај весели дан било се стекло у престоницу много народа из унутрашњости. Вријеме је било прелијено.

— Поводом имендана Њ. В. грчког Краља Ђорђа, на Ђурђевдан преко свечане литургије спомињано је Његово Величанство; а по литургији г. Логотетис примао је честитања у своје стану. Њег. Краљ. В. Господар одно је лично да честита, такођер и Њ. В. Њаз Мирко. Од стране владе честитао је г. војвода Гавро Вуковић наш министар иностраних дјела. Такођер је и више одличних грађана одило на честитање. За вријеме честитања, пред станом је свирала војена музика.

— Г. Де Пра који заступа министра француске републике, отпутовао је у Дубровник.

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

Цетинје, 27 априла.

Сасвим друкчије, него што нас је „Кор. Биро“ извјестило, испратило је из Петрограда „Н. Време“ француског министра иностраних дјела, г. Делкасова. Сузбавни сва разна нагађања извјесно штампано, петроградски лист овако завршује: „Уопште борављење г. Делкасова у Петрограду по свој прилици установиће још потпунију хармонију у нашој дјеловања савезника како на далеком Истоку, гдје пријете нови заплети, тако и по другим тачкама земаљског шара, гдје се тиче и руских и француских и политичких и економских интереса Француско-руски савез постоји, скоро осам година; за ово се вријеме збило много

тога, што је знатно измјенило узајамне односе држава, које стоје изван двојног савеза. И Аустрија и Италија већ ни издалека нијесу одушевљене својом везом са Њемачком, која је постојала за вријеме Крисени у Италији и за вријеме живота поклоног ерцгерцога Рудолфа. Drang nach Osten и пангерманска агитација јако су охладнили Аустријанце и ерцгерцога Франц-Фердинанд ту скоро је рекао, да агитација против Ватикана значи агитацију против Аустрије. „Даље од Ватикана“ — лозинга је пангерманско странке и томе је противан будући аустријски Цар Тако и Краљ Виктор Емануил води Италију новим путем. Тако пређашње грумирање држава — двојни и тројни савези, splendid isolation Инглеке, перачување другостепеним државама и помијешање Сједињених Држава у пословима изван Америке — све се то измјенило, и ишину се повећаватице у сједињењу је снага, што особито увиђају не само у Риму, него и у Мадриду, и у Брислу, и у Капенагону, и у Хагу. То схваћају већ и у Лондону. И у таквом часу било је изванредно важно за свједочити чврстоћу француско-руског савеза.“ Ово тумачење петроградског листа посјете г. Делкасова у Петрограду органи тројног савеза сасвим прећутавају.

Како је из Цариграда „Кор. Биро“ свијету објавио, крепула је турека мисија са Енвер-папом на челу пут Китаја „Готово ће се свака зачудити — вели „Н. Време“ — кад дозна да је одлазак мисије Енвер-паше нова побјода Њемачке на Босфору. Идеја о шилању ове мисије већ је одавна никла — скоро навад по године — али није цикала у Илдизу, међу савовницима блистателне Порте, него, како воле у ъемачком посланству у Цариграду, ако не и у самом Берлину. Сгупивши у блиске односе са Султаном Њемци су стали равнорасно потицати идеју наисламства, и Султану напомињати, да он, као глава православних, мора старати се о цијелом мусуламском свијету, и стати у тијесној вези са свима, који поштују Мухамеда као Божијег пророка. Кад су се појавиле смутње у Китају, кад су се објавили први знаци немира у 400-милионном становништву небесноцаревине, Њемци су се обратили Султану савјетом, да поради на умове мусуламских Китајаца и да их задржи од непријатељског дјеловања против иностранца. Султан је обећао али... мисија није кренула. И та мисија већ је била и забораваљена, кад од једном долази глас о њеном одласку. Наравно, било би наивно очекивати каквих резултата од тог посланства. Трудно да се китајски мусуламци одликују приврежношћу ка Калифу-Султану, а може бити да га и не сматрају Калифом, али ствар није у томе, него у томе, што ъемачка дипломатија умје изградити све што може служити њеним интересима. Ма што се не збивало на другим дјеловима свијета, ма какви догађаји високе политичке важности не прикивали на себе владину пажњу, Њемци не заборавају ближи Исток. Они, којима је повјерена заштита ъемачких интереса на Босфору и у Малој Азији, не занема-

ју то интересе, ма какве се трагедије не збивале у Пекину... Напротив, они се старају те исте догађаје да тако употребе, како би ъемачком срцу годило. У томе је велико преимућство Њемаца пред нама. Ми кад се замишљамо којим питањем, на њим се зауставимо, а остале напуштамо. Међутим далеки Исток, ма каква значај с времоном он добио, ма колико милиона руских рубаља за њ се потрошило, ипак се не може срабијати са животном важношћу за нас ближегг Истока. Интереси Словенства и излазак на топло море кроз турске тјеснаце и у персијски залив — ето на што ми тежимо, и *нижиса Пир-Алаур, ни Шинкагуан, ни ушћу рјече Пиле и њих замјениши Босфору*. Наша је политика у китајском питању строго национална али раширујући до извјесних граница сферу те политике, ми бисмо били дужни укључити у њу и мисију Енвер-паше, а не остављати је под ъемачком заштитом. Русија није непријатељ Истока. Напротив, она је једини његов пријатељ. То је она и још једном доказала у китајском питању. Да се та мисао утврди на босфорским обалама дужност је оних, који бде над нашим интересима.“

ИЗ ИТАЛИЈЕ.

Италија и Арбаџија. Од 21 до 24 априла по новом календару држао се у Напуљу конгрес вођа италијанских Арбаџиса, на ком су учествовали изасланици одбра и друштва арбаџанских из Румуљске, Грчке, Египта и из саме Италије. Сврха је конгреса била популарисање учешћа арбаџанског језика, да се утврди народност арбаџанског народа, који — како вели „Трибуна“ — „због његових особина и због животног интереса Италије на Јадранском мору, треба да буде слободан и независан. Италијанска влада, да унаприједи арбаџанске културне центре у Италији, установила је тежа арбаџанског језика у краљ. Институту Источном у Напуљу, и настоји да преуреди Колеџ Св. Адријана у Козени, који је намињен васпитавању и образовању младих Арбаџиса. С друге стране, италијанска култура шири се пољезно у Арбаџији. Италијански занови у Скадру, то јест: дом за дјечу, мушка и женска основна школа и техничко трговачка школа са 600 васпитаника — упркос црквеним властима, које ратују против италијанских школа, да штите језуитске школе, потпомогане аустријском владом, међу арбаџанским становништвом добијају све више угледе.“

Конгрес је отворио проф. Бемини, уредник „Газете Албанезе“. Било је присутних око четрдесет представника из Италије, и разних преставника, који су нарочито дошли из иностранства, између којих Алнефенди из горње Арбаџије и Ханл Зинел из доње. Прочитана су многа писма, између којих и оно Рикотиа Гарибалдија. Изабран је био за председника проф. Спалари савјетник касације, два потпресједника и два секретара. Проф. Скиро, учитељ арбаџанског језика у источној институту, држао је говор, управивши топло поздрав Краљу. На другој сједници била је расправа о историјским и филозофским питањима, коју је отпочео проф. Киниго, завршивши са жељом, да се Италија заузме за Арбаџију. На трећој сједници проф. Де Вићентије предложио је реформу арбаџанског алфавета. И примио се дневни ред, којим конгрес, сматрајући начине досадашњег писања арбаџанског скоро све нештупним, одлучује да алфавет буде састављен само из латинских слова, са конвенционалним знаковима, и ту ствар повјерава источној институту, који се има о томе споразумјети са другим центрима арбаџанским у Арбаџији и у иностранству. На четвртој и посљедњој сједници био је маркис Кастрота Скендербер, који је држао патриотску бесједу. Проф. Скиро прочитао је неколико народних пјесма ерских и грчких. Па је конгрес завршио

свој рад, прихвативши дневни ред, којим се изражава жеља министрима наставе и правосудја, да се отвори колеџ грчко-италијански у Св. Димитрији Ковоне, италички му течаје гимназијама и лицејима. Ове кратке билешке доносимо по римској „Трибуни.“

Француски државници у Италији. После тулонских свечаности путују по Италији два најзначајнија данашња француска државника: Валдек Рузо, пресједник француског министарства, и Павле Дешанел, пресједник француске камаре. О путовању првога, који је пропутовао горњу Италију од Бенове до Млетака, извјесни листови и телеграфске агенције казали су, да путује због опорављења здравља, ма да је из Млетака учинио и један излет низ далматинско приморје; а о другога сасвим ћује.

Међутим Павле Дешанел са госпођом путује по Италији другим правцем до Напуља. На том путу зауставио се неколико дана у Риму. О његовом бављењу у Риму „Трибуна“ доноси следећу билешку: „Пресједник француске камаре, г. Дешанел, са госпођом и француским послаником г. Барером, после подне посјетио је палац Мадма (у ком је сенат). Дочекали су га на уласку сенатори: Брако, квестор, и Ди Сан Ђузере, секретар; а на врх степенца сенатори потпресједници Канисаро и Финали, и сенатори секретари Таверна и Мариоти. У палацу Мадма још су се налазили сенатори Кјала, Фереро, Ландара, Де Везаре, Болио и други. Сенатор Канисаро предао је госпођи Дешанел киту цвијећа. У пратњи свих присутних сенатора посјетиоци прегледали су сав палац, дивљили се богатим артистичким декорацијама његовим, особито зауставивши се у библиотеци, гдје су се дуго дивљали Леопардијевом попреју, дјелу сенатора Монтевердеа. Зетим им је у бифету служен чај. На подаску г. Дешанел изразио је сенаторима, који су га испратили до кола, пријатан утисак ове посјете и најтоплије захвално на удворном дочеку.“

Из сената г. Дешанел са госпођом и г. Барером отишли су у Монтеиторио, гдје су их на уласку дочекали потпресједници камаре, народни посланици Де Реје и Гликардини, квестор Ђордано Апостоли, секретар Лунаферо, и начелник уреда Карузо. Уређени с једне и друге стране стали су сви посуджители. При дочеку су били народни посланици: Бјанкери, Ди Рудини, Луцети, Ласкава, Ферарис, Финокјеро, Барццалај и многи други. Потпресједник Де Реје дао је руку г-ђи Дешанел. Посјетиоци су се задржали особито у библиотеци, гдје су сабрано слике главних иностраних држава, славних државника и пресједника иностраних камара, међу којима се налази и слика г. Дешанела, и у ходнику попреја. И у Монтеиторију је била приређена гозба.“

Зетим „Трибуна“ доноси у истом броју: „Данас у 5 часаје подна, пресједник француске камаре, г. Дешанел, посјетио је пресједника министарског савјета, Г. Запардели одиратно му је посјету. При овим састањима г. Дешанел понављао је изражавати живе симпатије и дивљење према Италији. Г. Дешанел, у пратњи г. Барера, посјетио је такођер министра иностраних дјела, г. Кринетиа.“

Кад се узме у обзир знаменитост политичке личности г. Дешанела, који се броји „човјеком будућности“, и који је изабран за пресједника камаре гласовима странака, које данас нијесу на влади, она његова посјета у Риму постаје још значајнија — после тулонских свечаности.

ЈУБИЛЕЈНЕ СВЕЧАНОСТИ У БУГАРСКОЈ.

У Бугарској отпочела је прошле недеље прослава двајестогодишњица тако званог „априлског устанка“, који се одазвао на подножју Радопа и Малих Балкана г. 1876 ерског устанку у Херцеговини. Тијем поводом „Петроградске Вједомости“ под горњим насловом догоде чланак у ком се измјеђу осталог вази: Прошао је четврт вијека, али су свеже успомене оних ужаса, који су били претворили „Долину Ружа“ у гомилу развалина и у море крви, што је назвало општи протест човјечанства против варварства. Батак и Царушница Кансура и Копривштица, Пчаурштица и Солот, мала села, до тад не позната, својим сједним устанком за своја национална и човје-

чанска права, одједном постадоше позната свему образованом свијету, а очајни вапаји и крв десетак илјада жена и дјеце, мучнички издахнувши, нашоше братски и хришћански одзив у срцу Русије. И стотина-она Русија као један човек осјенила је крстним знамењем свога Цара, великога ослободилаца Бугарске, Александра II. и сузама је благосиљала његов у историји беспри-мјерни поход за ослобођење балканских Словена.

Шака младих патриота, који су састављали револуционарни одбор у Букарешту, подржаван румунском владом и румунским народом, са познатим pjesницима Љубеном Каравеловим и Христом Ботевим, дјаконом Левским, револуционарним апостолима Бенковским и Каблешковим на челу — успјеше да организирају општи устанак. Зором 20 априла 1876 у Панађуришту са цркве звона огласише устанак. Свештенство у окрпним одежама, са црквеним литијама, уз пјевање црквених pjesама, пред оружаним народом, изашло је на главну пјачу, гдје је била освећена прва бугарска застава, а пуцања из трешњевог топа, који ће касније пуцати на непријатеља, ту свечаност поздравиле и огласи бугарском народу. Отоле су се разишли вјестници по свој јужној Бугарској и кроз три дана готово сва села у Тракији усталоше. Али много јаче силе непријатељске устакан угушише у крви свих Бугара, виновних и невиних, жена и дјеце... Јевропска комисија, која је извидјела развалине Батака, била је поражена, кад се извјестило испод развалина разрушене цркве пет хиљада женских и дјечих тјелеса. Инглески, амерички и руски представници уасли су собом неколико дјечих балсамираних глава, које су у Лондону изазвали громки протест против тих ужаса...

Да одма заим г. 1877 Русија не објави рат, бугарски народ шћаше бити сасвим истребљен. Ето зашто је приређено полагање основа споменика Цару Ослободиоцу у Софији ка прослави 25 годишњице „априлског устанка“.

Љубилејне свечаности показале сваком Бугарину жине страначке његове недавне прошлости, пуне страха и ужаса, одакле је, вољом великог Цара Ослободиоца, ни-кнула слобода бугарског народа.

До године пак прославиће се 25-годишњица руског јунаштва на Шинки, освећењем цркве и семинарије ту на мјесту историјских битака; а г. 1903 прославиће се 25-годишњица ослобођења Бугарске, и тада ће се открити величавствени споменик Цару Ослободиоцу у Софији.

Послије толиког тумарања ово буђење дужности према својим ослободиоцима свиједочи, да је бугарски народ дошао до националне самосвијести.

У овим народним бугарским свечаностима, које имају разбудити и устомене заједничке наше ондашње борбе и пожртвовања, те досљедно и учврстити братски споразум и заједницу српско-бугарској, по вахтјевима националне самосвијести.

Књижевност, умјетност и просвјета.

(Одаив на Цареву бесједу). Загребачки „Обзор“, говорећи о најновијој бесједи Цара Вилхелма, уз јавља навјесним хрватским књижевним круговима општрих

Л И С Т А К.

БОРБА С АЛКОХОЛИЗМОМ У РУСИЈИ

(нашретку „Добре Наде“) написао Др. Ј. Кујаичић.

Страшне и ненадмјерне посљедице, које остварљују за собом разна алкохолна пића, особито, ако се она употребљавају у великој мјери, што се обично алкохолизмом назива, изазвале су још доста давно борбу противу тога зла. А мало по мало према коме, како су зли трагови почели постојати у организму, како појединца тако и цијелог друштва, све јаснији и неизгладљивији, то је по закону самообране и борба постала све жешћом и жешћом. Жешћом у очом случају треба разумјети све темелитијом и јачом како у чисто научном смислу, тако и у смислу простора и карактера, кад је она постепено обухватала. Особито, како су у борбу ступиле све савремене човјекске науке и њихови проповједници, бој с алкохомом заједно је, да се тако изразим, цио образовани свијет.

Гдје да се тражи узрок тако есигничном устанку? Није тешко видјети, да он лежи у двије важне појаве, да је он дакле двојак природе. С једне стране очигледна погубија и све јача и јача дегенерација људског организма и остатка у свим правцима њихова живота, а с друге оштер ејајни успјех, кога је постигла и постиже потпуно уздржање (abstinentia) од свију алкохолних пића, — то су управо двије крајности, два сасвим супротна узрока, који вону у борбу у име једне исте циље и обећају свакоме ејајни и неочекивани успјех у тјем и опћи напредак. И баш благодарни такоме стању, данас имамо и

приговора, који на жалост нијесу излишни ни у српској књижевности, и овако гласе:

Како ли те ријечи цара Вилхелма о санаријама космополитизма и о потреби његовања народне мисли и народних идеала друкчије звоне, него ли оне филозофе о космополитизму и универзалizmu, о тирадерији патриотскога фразерства, што изнеки наши младици почеше пренасиљати из блазираних кругова велиградске публице у нашу књижевност, у наше друштво. Како ли је сићушно, наврно и неозбиљно, да не употребимо крупније изразе, младеначко нахалапање о тобожњим патриотским тирадама у хрватској књижевности, како га од часа до часа читаво у подлицима и другим рубрикама неких наших дневника, којима таково младеначко бунцање добро долази, да мако подвале „Матици“ и оним књижевницима, који мисле, да је за нас књижевност са патриотском и етичком тенденцијом најјача помоћ у нашој мукотрпној борби за одржање нашега народно-културнога индивидуалитета. Нека ти листови, који се иначе тако загријевају за сваку ријеч цара Вилхелма као најизражатијег преставника тројнога савеза, успореде оне ријечи цара Вилхелма о космополитским санаријама и потреби његовања народне мисли и народних идеала са оним циничким бунцањем о патриотској тирадерији у лихотрацији, пак нека се запитају, има ли право цар Вилхелм или они младенци... Цар Вилхелм је рекао на комерсу у Бонну сакупљеној свучицилној омладини, нека настоје, да буду јаки, челични мужевни, „а да буду такони, да им може само наш Спаситељ и Господ помоћи. Он лека усади у њих дух озбиљности. Љубав према домовини има у њима коријен.“ Како ли су красне и истините те ријечи, те би добро било, да их упамте они, који би стјели нашу омладину одгојити у неком другом духу.

(Св. Синод против грофа Л. Толстоја.) Услед пресуде Св. Синода, изречене и објављене против грофа Л. Толстоја, коју смо ми већ саопштили, грофица Толстојева, сујутра одлученог књижевника, учинила је следеће писмо митрополиту петроградском Антонију:

„Ваше Високопросвештенство! Прочитавши јуче у новинама жестоки отпис Синода о одлучењу од цркве мога мужа, грофа Лава Николајевића Толстога и видјевши у броју потписанијех пастира цркве и ваш потпис, нијесам могла према томе сасвим равнодушна остати. Жалосном незадовољству мом нема границе. И то не толико ради тога, што ће по том отпису мој муж душевно пронасти: јер то није дјело људи, но дјело бошке. Живот људске душе са религијозне тачке гледишта — није, сребром, никоме, осим Богу, познат и потчињен. Али са гледишта оне цркве, којој ја припадам и од које никада одступити нећу, — која је саздана Христом за благосиљање именованом божијим свију најзначајнијих момента у људском животу: рођења, брака, смрти, жалости и радости људске... која је дужна громко проповиједати закон љубави, праштања свега, љубав према непријатељима, према онима, који нас мрзе, молити се за све — с те тачке гледишта за мене је непошљив отпис Синодални.

видимо, како у свијем просвешћеним и развитим народима, који се догу похваљати својим културним благостањем, ступају у борбу противу опћег зла не само појединци, него сви почињући од саме врховне власти на до обичног земљорадника. Срећнијех већ резултата тако опће „ојене борбе може извјестити пред остали свијет Швајцарска, Северни Америка, Норвешка и Финландија. Али готово нигдје тако ејајан уопћех уздржања није добијен као у Финландији. То је земља, гдје се алкохолна пића продају већином као лијекови по пропису љекаревог, то је земља, коју ни један дио свијета не може прекорити у каквом год заостанку у културном развоју, то је земља, коју је чувени професор Форел назвао „срећном“ кад је путујући по јевропским крајевима ради упознавања и испитивања алкохолног утјечаја на живот и хај истер појединих народа, видјо финландског сељака, чиства и весела, како долази у народне читаонице на ошћ збор мјесто тога да гута пращину и смрад заједно с алкохолним пићем по разним кучмама и гостионицама.

Ова навјешта и јак узрок примала је и Русија к срцу у правом смислу тога израза. Она без муке видје, да снажни организам још снажнијег народа руског опала, да се тако рећи примиче рубу пропасти, а зашто, највише од злоупотребе алкохолног пића, која су убијала и директно, као отров и индиректно, као извор материјалног опадања и сиромаштине.

Свијези и моћни ум руски негаче одједном, тако рећи, то важно питање на дневни ред. И муњевитом брзином се поче па све стране опћа борба с „водком“. Ал та борба у Русији није обична, него носи барјак особитог карактера. Ту се диже у борбу сваки и научњак, и свешеник, и учитељ, и војник и трговац и многи други. Почеше се оснивати с том намјером срств

Оно неће изазвати сажаљења (осим само „Моск. Вјдомости“), но незадовољство међу људима и тим већу љубав и сажаљење према Лаву Никлајевићу. Ми већ примамо такве изјаве од свега свијета, и њима неће бити краја.

Не могу, а да не споменем још и ту жалост, коју сам искусила, ту бесмислицу, о којој сам још раније слушала, наиме, о службеном отпису Синода свештеницима, да не опојају у цркви Лава Николајевића у случају његове смрти.

А кога мисле казнити? Умрлог, који већ ништа не осјећа или вјерне, који га окружавају и његове ближње? Ако је то пријатељ, онда коме и зашто?

Ако ли за то, што би опојали мога мужа и молили се за њега у цркви, зар ја нећу и немогу наћи тако честитог свештеника, који се неће бојати људи, имајући пред очима Бога љубави? Или зар нећу наћи неваљалога, кога могу за велик новац у ту циље поткупити?

Али то ми није ни нужно. За мене је црква апстрактан појам и ја признајем за службене њезине само оне, који истинито разумију значај цркве.

А ако ћемо признати за цркву људе, који се дрско усуђују својом љубом нарушавати узвишени закон — љубав Христа, то би давно сви ми, који истинито вјерујемо и похађамо цркву, отпали од ње.

И криви су у грешницим отступањима од цркве не они људи, који су заблудели, него они, који гордо признају себе за главу њезину, и мјесто љубави, смирености и праштања, постали су духовним делатима оних, којима ће прије Бог за њихову смиреност, пуно одречења од земаљских блага, пуно љубави и помоћи људима, живот опростити, према и вап цркве, него ли онима, који посе бриљантне митре и звијезде, но који карају и одлучују од цркве — пастире њене.

Опроврћи моје ријечи лицејерним доказима — лако је. Но дубоко разумијевање истине и правих намјера људских неће никога обманути.

На ово писмо митрополит Антоније одговорио је следећим писмом:

„Милостива госпођо, грофице Софија Андрејевна! Није то ужас ни грјехота, што је учинио Синод када је опадништво вашег мужа од цркве објавио, но је то ужасно, и тежак је онај грјех, кога је он сам са собом учинио одрекнувши се од вјере Исуса Христа, Сина Бога животога, Искупитеља и Спаситеља нашега. На то одрицање његово требало је већ давно да се њалије наше жалосно незадовољство. И сасвим је природно да врш муж неће проди, узи због каквог штетног царчета артије, него ради тога, што се удаљно од извора живота вјернога. За Хришћанина не да се ни замисли живот без Христа по чијим ријечима „који вјерује у Бога, има живот вјечни и прелазити од смрти у живот, а који га не вјерује,“ неће виђети живота, но гњев божији пребиваће на њему“ (Јован III, 15, 16, 36; V, 24), и по томе оном, који се отрекао Христа могуће је само то једно казати, да је он прешао из живота у смрт. У томе се састоји пропаст вашег мужа, но тој пропасти крив је он сам, и нико други.

Из оних, који вјерују у Христа састоји се црква, којој ми мислите, да при-

начини, којим ће се борба што срећније довршити; пониклоше народне читаонице особитог карактера, а то је тако, које ће моћи бити доступне и сиромашу сељаку, да би се тијем научно, не би ли што боље унапредило у опће своје сиромашно економско стање. Сем тога ту се даје народу могућност, да сам прочита и увиди ону некеказалу погубију, која му у сваком погледу од алкохола пријети.

Да би се што боље сељак, госр. народ озлучио и одвратио од проклете „водке“ у Русији основаше уз читаонице и осмињих тако зване „народне чајне“, гдје се сељак може пити чаја за 2—3 копјејке.

Поред тога моћнога срствта противу алкохола биле употребљена и многа друга. Тако се свуда по народима па чак и по неким селима отвориле јвне претњавања, у којим се истичала сва најразнолика страна огрчеш од алкохолних пића, што се раније и у многа и најразноликајем брошурама. Ове су писали к пишу и свешеници, и љекари, и правници, и војници, и учитељи и многи други, — и сваки је са свога гледишта доказивао зло од епиритних пића и радио да допринесе читаоцу свој дио користи.

Така борба постоји у Русији још доста одавно; али то није све. У Русији постоји и развија се још и друга борба или боље рећи други начин борбе, који је по свом карактеру једини у свијету и који је задвижно цио остали свијет, особито научне кругове. То је борба научна. Она је основана тек 1888 год. а основао је чувени руски професор психијатр, др. М. Н. Њижегородцев. Ко је М. Н. Њижегородцев, мислим да ће бити мање више познато нашем медицинском друштву, те ћу овом приликом рећи само то, да је зај есигнични научар по својим научним радовима заузео мјесто међу првим радицима своје врсте

падаће, и ради вјерних, ради чланова својих цркава та благосиља именованом божијим све значајније моменте људскога живота: рођење, брак, смрт, жалост и радост људско, „но никада не чини“ она тога и „не може чинити“ за невјерне, за незнабошце, може чинити“ за невјерне, за незнабошце, за оне, који су се одрекли од ње и који не желе добити од ње ни молитава, ни благослова, и уопће за све оне, који нијесу чланови њени. И за све оне, који гледишта те цркве отпису по томе са тачке гледишта те цркве отпису Синода сасвим је пошљив, разумљив и јасан, као божији дан. И тијем се закон љубави и праштања свима никако не нарушава. Љубав божија је бесконачна, али она не опрашта свима и све. „Који рече хулу на Духа Светога, неће му се опростити ни на овоме свијету, ни на оном“ (Мат. XII, 32). Господ призива свагда човјека својом љубављу, но човјек свакада неће да иде у сусрет тој љубави и бјежи од лица божега а по томе и пропада. Од лица божега а по томе и пропада. Христос се молио на крсту за непријатеље, но и Он у Својој Првосвештеничкој молитви изрекао је тужну за његову љубав ријеч „нека погине сип погуби“ (Јов. XVII, 12). О вашем мужу, док је он жив, не може се још казати, да је он погинуо, но потпуна правда казати је о њему, да је он од цркве отпао и није њен члан, док се не покаје и не сједини с њоме.

У својој посланици, говорећи о томе, Синод је посвједочио само постојећи факт, и по томе љутити се на њега могу само они, који не разумију што чине. Ви добијате изражаје саучешћа цијелога свијета. Томе се ја не чудим, али мислим, да вас ти поздравиле нијесу у стању утјешити: Јер постоји слава човјечија и слава божија. Слава је људска као цвијет травице; осуши се трава, и цвијет њезин отпаде, али ријеч Господња, остаје до вијека“ (1. Пет. I, 24, 25).

Кад у прошлој години новине рускоме свијету о болести грофовој то за свештенослужитеље наста питање: Треба ли њега, који је отпао од вјере и цркве удостојити хришћанског погребња и молитава? Долазила су питања Синоду, и он је за руководство свештенослужитељима службено дао и могао дати само један одговор: не треба, ако умре, не повративши се цркви. Ту нема никоме никакве пријетње, ни другога одговора није могло бити, и ја мислим, да се не би нашло ни један, па чак ни неуредан свештеник, који би се ријешно свршио над грофом хришћански погреб, па ако би и свршио, то такав погреб над невјерним било би кажњиво профанисање свештенога обреда. Јер и апшто чинити насиље над мужем нашим? Та не жели ли — без сваке самље, — и он сам, да се над њим не сврши хришћански погреб?

Ако сте ви — знала особа људска, и исповиједате да сте члан цркве и ако је зацета она истинска заједница живих и разумних суштастава у име Бога животога, то већ сама обост пада ваша изјавна, да је црква за вас апстрактан појам И бадава ви окривљујете служитеље цркве, биједећи их зломом, поквареношћу и нарушавањем највиших заповједи Христових. У сиюдалном акту нема нарушења тога закона. То је, напротив, акт љубави, акт такав, који позива вашег мужа на повратак цркви, а вијерне на то, да се зај Богу моле. —

у цијелом свијету. О њему овом приликом није ми намјера а ни мјесто не дозвољава да говорим осим у колико се он тиче овога овдје питања. Дакле, тај учени Рус основа тако звану „комисију по вопросу обь алкоглизма, мѣрахъ борьбы съ нимъ и дѣя выбрабшкихъ нормальныхъ устава заведенныхъ для алкоглизма“ (комисију за разрађивање питања о алкохолизму и борби с њим, и о изради нормалнога устава и заводима за алкохолизме). Комисија је, или боље рећи, научно друштво противу алкохола најприје основано уз биолошко одјељење друштва за чување народнога здравља. На првој сједници ове значајне комисије било је само 26 лица а држава је, како је прије речено, 7 новембра 1888 године. Својом важностију комисија је обратила на се свеопћу пажњу, а особито, кад се дознало за чезино велико и озбиљно подузеће. Пој се за кратко вријеме придружише многи без разлик стања и етатежа заједно с обје врсте штампе. За овјем и сама врховна власт пружи јој своју руку помоћи. Благодарни свему томе комисија данас броји мјесто 36 таман 170 чланова, но не обичних чланова, него све по избор цркава и радника из свију грана човјечија знања. Ту видимо психологе, физиологе, правнике, духовне правке, војничке вође и разне друге. Услед такога наплог напредовања друштво је основало и уредило разне поткомисије из изабраних стручњака. Досад их има свега 13, међу којима је медицинска, школска, правничка, војничка, духовна и др. по разним струкама. Особито је важна и значајна тако звана физиолошка поткомисија, која носи име „учено удружење“. То је удружење основано под предвођаштвом веома чувеног професора физиолога А. Ј. Дзмиљевског, узело на се да експериментално разради питање о физиолош-

Пастире прквене поставља Господ, а нијесу они сами у гордости својој, како ви велите, признали себе главом њеном. Они носе бриљантне митре и звијезде, али је то у њиховој служби споредно. Они су били пастире, кад су се одијевали и у рите, кад су били гоњени и мучени и остаје таквим свагда, све да и поново морају обући грубо одијело и ма колико их ружили и исељавали.

На завршетку молим вас, да ми опростите, што вам одмах нијесам одговорио. Чекао сам док први, жестоки палив вашег гњева прође. Нека вас Господ благослови и чува, а на графа — вапегу мужа — нека се смиљује.

Како се бирају Васељ. Патријарси
Цариградски Гласник доноси:

Пошто је падом Патријарха Константина V. упражњен престо Васељ. Патријаршије, држимо да ће занимати шири круг наших читалаца да дознаду на који се начин бира нови патријарх. Тај се избор врши по нарочитом правилинику из кога ми доносимо дотичне одредбе.

У првој сједници Св. Синода, која се има држати одмах после пада Патријарха, решава се да се свима Васељенском Престолу потчињеним митрополитима пошаљу посланици, којима се они позивају, да најдаље у року четрдесет и једног дана (41) пошаљу у Цариград у запечаћеном коверту, приложеном своје писму, своје мишљење о оној личности међу јерарсима (митрополитима) за коју, по својој чистој савјести, мисле да има за наследника патријаршког Престола одређене и тражење особине. Осим ових посланица послаће се још и посланици становницима доле наведених двадесет и осам (28) епархија, да се и они постављају о томе да се у одређени дан изборног збора нађе овде и њихов изасланик — световњак, било изашлићем таквог мјеста, или опуномоћавцем кога од овдје наставених људи. Исто тако и чланови Св. Синода, као и остали митрополити, који би се случајно десили у престоници, на пет (5) дана прије изборног збора означаће у запечаћеном коверту име свога кандидата, и ово ће се придружити ковертама, које су послани архиепископи из епархија. Кандидатом за Патријарха сматра се сваки онај који у запечаћеним ковертама добије ма колико гласова. Ако би неки световњаци, чланови збора, хтјели предложити и друге неке особе чија се имена налазе у поднијетим запечаћеним ковертима а међутим достојни су престола, могу и они бити придружени осталим кандидатима, ако их само једна трећина клирика, чланова изборног збора, за такво приими.

На пет (5) дана прије означеног рока од четрдесет и једног (41) дана заступник ће упути позивна писма свима клирицима и световњацима, одређеним овим правилником да се нађу на изборном збору, и у њима ће тачно означити дан општег збора на који ће сви доћи, и пошто се овјери истовјетност изасланика, онда ће се затворити врата и секретар ће Синода са још двојцом чланова збора отворити и избројати листе, послате у запечаћеним ковертима пред свима члановима.

Одређена на тај начин имена кандидата од митрополита, завешће се у списак,

који ће после на збору потписати и запечатити: заступник патријарха (администратор), Синод митрополита и чланови Мјешовитог Савјета.

Пошто се то изврши списак се шаље Високој Порти на преглед, и ако би се од означених у њему лица нашла случајно извесна имена, која се, према политичким приликама, не би сматрала за подесна, тада Висока Порта, искључујући таква из списка кандидата, извјештава актом (текером) о томе Патријаршију у року од двадесет и четири (24) часа, како би се извршио избор међу осталим кандидатима.

Кад се изборни списак врати Патријаршији, онда се сакупи изборни збор на сједници, као и прије, и пошто заступник саопшти збору мишљење Високе Порте, и ако буде искључених кандидата, приступа се избору међу осталима, т. ј. цео збор, клирици и световњаци, тајним гласањем означају тројницу од неискључених кандидата, и то већином гласова. Сви чланови изборног збора, клирици и световњаци, имају сваки по један глас.

У случају једнаке подјеле гласова, избор се рјешава гласом заступника (администратора) Патријаршије.

Имена те тројнице кандидата узимају клирици митрополити, чланови изборног збора, силазе у цркву гдје су присутни и сви световњаци (ови немају гласа, нити каквог другог посла осим само да присуствују коначном избору патријарха) чланови изборног збора, и, према важећој кадарској црквеној пракси, бирају, тајним гласањем, већином и призивањем св. Духа једног од тројнице кандидата за наследника Васељенског Престола, извршујући и свештени обред.

Чим се изврши избор на одређени начин, саставиће се акт (мазбата) по старом обичају, и подноси се Високој Порти. Пошто изабрана особа, на позив Високе Порте, посети непосредно Његово Величанство, званично се признаје од Његове стране, а за тим одлази на Високу Пору и саопштава исто признање Његовог Величанства. Одатле се свечано и церемонијално враћа у Патријаршију, гдје се даље извршује што је уобичајено.

Изборни скупушину састављају:

1. Чланови клирици епископални и остали митрополити, који би се случајно затекли у Цариграду; митрополит Ираклијски, пошто према старом обичају даје жезал (патерицу) Патријарху, то ради очувања тога обичаја, позива се и он, ако се не деси у Цариграду, да се ту нађе.

2. Чланови световњаци, осим чланова световњака који састављају Мјешовити Савјет, они су:

- а) три виша чиновника Патријаршије, и то су: Логотет, и друга двојица са њим;
- б) чланови Мјешовитог Савјета;
- в) тројица од старијих који имају политички ранг (степен) првог или другог степена; двојица који имају политички ранг мири-адаја (пуконика) и тројица грађанских чиновника;
- г) кнез Самоса, ако се деси у Цариграду, или заступник његов;
- д) четворица од најпознатијих књижевника;

образовани свијет. Између осталог о томе је лијепо написао др. Дејб, чија је радња обратора на се свеокупно пажњу, особито у Француској, гдје се особито признаје велики значај руске науке.

Знаменита комисија противу неприроднога пића учинила је цирије свега питање, како и којим начином, да се отпочне сигурна борба с тако тешким и јаким злом. Да како, да се томе питању да правилан одговор, морала се узети и обзир узрочна страна свеоппе злоупотребе алкохола пићима, другејем ријечи требао је знати и познати узроке болести, па се онда теке с њом самом борити. Тога се правца и начина држала и држи учена руска комисија, која је и поставила на првом мјесту свога програма опће мјере. Под опћим мјерама комисија разумије, да се што је могуће боље и темељитије подигне цирије свега до крајњих олибављено економско стање сељака у најширем смислу те ријечи. Појам, који обухвата израз „економско стање“ тако је простран и опширан, да би се о њему могло много више написати, али ћу ја овдје напоменути само оне најважније његове саставне дјелове, који су тако тијесно скопчани с обичним нашим опстанком и које је иста комисија у садржај својих опћих мјера уврстила. Овамо спадају: *права, којима се може и мора користити маса народна у борби за свој опстанак, повисица надничарске плате, уређење и одредба раднога дана, побољшање народних станова, поштори и обичаје, како ће народ моћи себи приговоришати јачу и здравију рачу и т. д.* — једном ријечи побољшање здравственога стања у опће. Ето у главном така је прва глава знаменитог програма. И баш тај дио програма ерио је опће одобрење, како у народу и научним круговима, тако и међу самим владиним елементима. На молбу

- б) петорица из трговачког сталежа;
- ж) један банкар;

а) десеторица представника виђенијих еснафа;

и) двојица из цариградских парохија и предграђа — Катагена (Босфора);

ј) двадесет и осам (28) из епархија: Кесаријске, Ефеске, Ираклијске, Клиничке, Никомијске, Ниђејске, Халкидонске, Дерконске, Солунске, Трношке, Једронске, Амасијске, Јанинске, Бруске, Пелагопјске, Босанске, Критске, Трапезунтске, Лариске, Филипопољске, Сереске, Смирненске, Митиланске, Варне, Видинске, Софијске, Хијојске, Скопљанске, Писидијске и Кастамониске. Право избора ових ограничава се само на поданике силне Царевине.

НАРОДНА ПРИВРЕДА.

Неколико ријечи о ношњи и употреби хаљина. Г. Милвој Драговић држао је сједнице предавање у уштељском удружењу Морачке нахије:

Из међу осталих утицаја штетних на наше домаће газдинство јест ношња и употреба куповних хаљина, које уназађује наш народ и доћера многог до пропасти, а особито нашег сељака, — који имајући домаћег производа вуне и конопље, може од истог правит све хаљине за употребу домаћу. А узимајући хаљине дневне и ноћне по скупу цијену, које су од слабе материје и врло мало носе; то га уназађује у материјалном стању и домаћем газдинству.

Речох неке и до пропасти доћера! Има људи имућних, који могу купити хаљине скупе цијене, од меке робе. Но има их који су сиромашни а из свог слабог вођења бриге о свом материјалном стању, угледа се на горе поменутог, те узима хаљине као: доламе, дамадане, јелеке, зубуне, корете, гаће и т. д. са израдом златном или свиленом. Па немајући готових новца, као што то обично чини наш сељак, узимље горе поменуће хаљине на вађевину, а мјесец или више; но кад дође рок исплате, нема чим да плати како земљом. Па како око намیره истих новца буде више путница и тропкова а, суд му иступри онолико земље, од прилике колико може платит дуг и учинене даштубе. Но како при таквим случајима бива цијена на иступреној земљи слаба, тим доћера себе и своју фамилију до пропасти.

Тај по народ штетни утицај шири се што више не само у ношњи дневних хаљина но и ноћних. А на израду хаљина од вуне дневних и ноћних слабо се води брига. Особито се купују хаљине од меке робе по скупу цијену о брачној свези жениха и невесте; измишљајући родитељи, браћа и други укућани њевојчини, што ће женик купити невесту, љепше хаљине и ствари, чим уназађује и упропаћује своју кућу. Истина наша Висока Влада издала је еходне наредбе, да не смије куповаће хаљине женик невесту о брачној свези. Но има их који не смијући прије од надлежних власти, они пошто доведу невесту купују хаљине од више цијене; те тропећи без потребе, уназађује се у своје до-

маћем газдинству. Зар неби било боље: да приволи на рад женске, да од домаће вуне изради хаљине дневне и ноћне, које ће много више трајати по куповне, и тим да уштеди по вишу суму, која ће га помоћи у домаћем газдинству; особито наш сељак, који има оваца, од којих добива вуну и продаје за ниску цијену.

Израда хаљина домаћих од вуне, на пр. хаљина вунона, зар није боља од хаљине свитне, која много више траје а много мање кошта; такођер гаће од вуне јевтиније су и много више трају од куповних гаћа. Много је бољи појас или тријанца од вуне, као што је истих лијепа израда у нахији Васојевићској, који могу носити више година, но свилене или полу-свилене тријанце, које се купују по скупу цијену, а врло мало могу у ношњи трајати.

Исто би се могао замијенити дамадан без рукава и са рукавима, који се купују од свите. Да се од вуне изради врло танко сукно, па да се омасти и од истог граде дамадан, који ће бити слични дамадану од свите, мање би коштали а много више трајали. Кабанице вуноне много више трају и јевтиније су по куповне од мање робе. Дакле не само што су тврђе и више трају хаљине од домаће израде, но су и много цјење, што би јако подигло народно материјално стање. Такођер су боље спавене хаљине од вуне но куповне од меке робе; јер су много јевтиније и више трају; не само што су јевтиније и више трају, но су боље и за наше здравље.

Па и саме кошуље и свитнице од конопља, које се врло лијепо израде, оне бише нас мало коштале, а много више трајале, но куповне од разног постава.

Куповне хаљине, не само што нас уназађују и упропаћују, но оне не чине нас ни бољим: узмимо за примјер једну кућу, која је врло лијепо с поља украшена, но унутра празна, а друга која је мање с поља украшена, но унутра пуна, не може бити питања, која је боља. Тако ни хаљине, које се носе, не чине нас нимало бољим и паметнијим, ако смо лијепо обучени; а хаљине вуноне, које се лијепо израде, нијесу нимало грђе од оних, које се купују. Мислим да није ништа љепше виђети једну особу, која је обучена у року, које се купује од меке робе, — но другу особу, која је обучена у хаљинама које су лијепо дома нарађене од вуне. Што говорим за мушку пошњу, то исто важи и за женску. Зар се не може замијенити зубун свитни са зубуном вуноним, који су цео а много више трају, а нијесу ни за цео гори; а тако и корети, који се лијепо омасте? Такођер борбет се може замијенити са рашом, која се прави од лијепо вуне и употребљује за ношњу женских хаљина. Тако са хаљинама од домаће израде не бисмо били ни мало горе обучени, а бисмо набјегали од непотребног трошка и тим побољшали наше материјално стање. Наши предци носили су махом хаљине од домаће израде, па им те хаљине не сметаху ни у чем, но напредоваху и бјеху богати у домаћем газдинству. Причимо и ми на израду домаћих хаљина од вуне, и обдацимо куповаће хаљине од меке робе, што нас много спотиче у напредовању нашег материјалног стања. Са ношњом и употребом хаљина од домаће израде, све више ће се усавршавати домаћа израда хаљина и много ћемо се

ком значају и утјецају алкохола на организам и разне његове функције.

Колико је год разрађено и у опће рађено о утјецају алкохола, ипак се још није дошло до тачног одређења физиолошког значаја његова. У својем чланку „Куд нас воде алкохолна пића, или алкохол као најважније хигијенско питање“ (Гл. Цр. 1901, бр. 8—14) у кратко сам напо разумије мишљења разних аутора у том правцу. У свим радњама се обично као узред помињало о физиолошкој хемијској страни алкохолних пића. Ако се н. пр. говорило о утјецају алкохола на душевну страну нашу, то се физиологија само толико узимала, колико се то у најкраћем облику тичало самога мозга; то је исто бивало и с другим органима. Елем нема пуног физиолошко-патолошког обраћавања, као најглавније казуистике, на којој морају бити основане све спољашње, клиничке, појаве, које алкохол, доведен у свезу с органичким животом, проузрокује. Од каквога ће према томе бити значаја, особито у научном смислу, овако предузете, а још у рукама онако великих физиолога, каква је н. пр професор Данијелески, то се напријед не може ни близу процијенити.

Као год у сваком научном подуху, тако је и овом приликом притекла у помоћ својом снажним материјалном напором сама руска влада, која је одредила друштву противу алкохола, као помоћ за разраду правила, 15 хиљада рубаља, обећајући у будуће по потреби вада бити на руци.

Досад је комисија разрадила теке програм, по коме ће се испитивати хемијско-физиолошки утјецај алкохола, те га је већ разаслала свијем универзитетима и медицинским удружењима.

Велики значај такога рада покренуо је особиту пажњу и вап граница руске државе заинтересирао управо цео научно-

комисије министарство финансије одредило државни надзор над свијем земљорадничким школама и њиховим радом. Оно је питање узето тако озбиљно ради свога значаја и опширности, да се и за њега посебно израђује особити пројект, зашто су одређени сами пресједници појединијех поткомисија.

Рад комисије пошао је још даље. Дозвољено је свим сеоским опћинама, да могу слободно забранити, да се нигдје на њиховом земљишту не смију продавати никаква алкохолна пића. Та је дозвола најодушевљењеније примљена. Још сам прије споменуо („Гл. Цр.“ бр. 9 од о. г.), да је забрањено у руској војсци свако алкохолно пиће. Комисији то није било доста, него је поред прости забране израдила, да се при обучавању војника као обвезни предмет узведе учење о штети од опијених пића. Досад је било обично у сваком руководењу за војничку обуку глава, гдје се говорило, како је алкохол у малој количини користан. Сад ће пак мјесто те главе бити промијењена друга, у којој ће стајати, да је алкохолно пиће, па у коликој обилку оно било и у малој мјери јако опасно и штетно по здравље. Да би се још боље утврдила така одредба поред тога је ријешено да се у војсци заведе обичај чаја и разне корисне игре, које ће одвајати војника од сваке мисли на алкохолно уживање. Од колике ће користи у опће бити такав поступак у војсци није лако испитивати од сваке мисли на алкохолно уживање. Од колике ће користи у опће бити такав поступак у војсци није лако испитивати од сваке мисли на алкохолно уживање. Од колике ће користи у опће бити такав поступак у војсци није лако испитивати од сваке мисли на алкохолно уживање.

Како је познато, свака држава има од алкохолних пића извесне и често велике приходе; зато се по предлогу М. Н.

Нижегородцева ради, да се држава сама постара, како би приход од разних фабрика за израду спиритних пића замијенила другим којим обликом прихода, а да се овај посеве укине и забрани, као најнесрећније гвијездо сваког народнога зла.

На завршетку је комисија одредила, да подиже засебне домове, у које ће затварати на лијечење у току од двије године све пјанице, као опасне људе по друштвену равнотежу. На тај се корак учена комисија ријешила тијем прије, што данас већ постоје у рукама науке средства, којим се могу лијечити и најзакорели пјанице. Из тихих срестава на првом мјесту стоји правилна физична радња и навики на њу. Уз онај управо главни лијек долази лијечење хипнотизмом, ма да се е њим још није потпуно на чисто. Има их за а и противу њега. Међу осталим др Токарски из Москве на основу својих проба говори одлучно у корист хипнотичног лијечења. Он је, како говори, с усцјехом лијечио хипнотизмом у току 14 година више од 600 случајева. Али како је то средство, боље рећи начин, у опће нов и још добро не разрађен, то ће требати још дуго да се ради на решавању тога питања.

Ето такав је начин борбе с алкохолом у Русији. И заиста такоме хуманитарноме раду и подуху, мора се сваки радовати, разумијем сваки, коме је на срцу напредак људски и олакшање бар у неколико и онако тешкога живота, особито у ове дане, гдје је борба за опстанак тако опширна, разнолика и до нејероуваности усавршена.

Коларин, 21. априла.

помоћи у нашем материјалном стању и домаћем газдинству¹⁾.

Опомена сточарима. У Биоградском „Тезаку“ читамо: Као глан једне сточне комисије у прошлој години наишао сам у многим општинама на такве податке о бројном стању оваца и овнова, који не стоје ни у каквој сразмјери. Примјера ради наведићу само неколико података. У једној општини било је на 1028 оваца само 8 овцова, а на тај број женских грла потребно је најмање 17 овнова; у другој на 2254 овце само 26 овнова, а потребно их је најмање 37; у трећој на 4268 оваца само 55 овнова, а потребно их је најмање 71; у петој на 1566 оваца само 6 овнова, а потребно их је најмање 26; у шестој на 3138 оваца само 32 овна, а потребно их је најмање 52; у седмој на 3400 оваца само 33 овна а потребно их је најмање 56 и, као што рекосх, таквих случајева било је много. Кад се још има у виду да се од наведеног броја овнова морао прилично дио ишкартирати као неподобан, онда се недостатак у припадним овновима показује још већи.

Чудно сам се овој појави, тражио јој узрока и нашао у погрешном поступку и раду наших сточара. Рекосх ми да слободно пробају и оне за приплод подобне овнове јер ће их они сами свакако ишкартирати — продати, не зато, што нијесу добри, већ зато, што они за мржање оваца употребљују овогодишњу мупку јањад, тврдећи, да производе „бољи“ помладак, него двогодишњи и трогодишњи, а међутим за овнове постижу добру цијену, јер се продају за Турску. Ми, рекосх, све овнове продајемо, а зашто и не би то чинили по добру цијену, кад имамо да њих бољу замијену у овогодишњим овновима.

Ово мишљење и овакав поступак је за осуду; тако поступајући наше ће овне у крајевима, гдје се тако ради, изметнути се — уназадити се, јер не само што боље отуђујемо, већ и што перазвијене овнице употребљавамо за приплод. Младо још перазвијено, грло употребљено за приплод не само што ће и само заостати у порасту, већ не може дати добар, а још мање бољи приплод од потпуно развијеног и зрелог грла. Док разумни сточари употребљују овнове за приплод тек од 1½ до 2 године старости, па и тада при првом мржању раздјелују једном овну највише до 40 олаца, а тек касније, кад су у пуној снази, повећавају тај број на 70 до 80, дотле ми, на сопствену штету, продајемо двогодне, и трогодне, који су за приплод најбољи, а служимо се при мржању оваца овновима — јаванцима од 6 до 7 мјесеци старости, па, тамаи, кад би били за приплод најбољи, тада их продајемо. Док озбиљни сточари теже да их стадо буде из године у годину боље и у подобности изједначено, па за тај циљ овнове ванредно добрих особина задржавају за приплод и до 6—7 године, дотле се ми на увећавање нашег домаћег приплода и не осврћемо, већ баш таква грла до непознатно бољој цијени издавајемо из стада онда, када би највише могла утицати на поправку стада. Не, тако не смијемо радити, јер таквим радом ми смо већ раније претријели штете у другим крајевима сточарства, с тога нека је ово озбиљна опомена сточарима, да не чекају на законе мјере, које се допосе у циљу унапређења сточарства уопште, већ нека и сами воде озбиљна рачуна о унапређењу и поправци свога домаћука.

(Неколико напомена пред сијање кромпира.) — „Тезак“ доноси по једном страном листу ова правила:

1. Срепни кромпир подесно земљиште: пјесковиту пловачу или иловачасту пјескупу, хумусно — црнцвасту — земљиште са иловачастом здравном али пропустљивом. Сувише влажно земљиште мора се осушити. Усталом, може се свако земљиште агодним мјешањем и чешћом обрадом и љубрењем претворити у добро земљиште за гајење кромпира.

2. Дубоко орање за кромпир неопходно је потребно. Ницу, дакле, коју смо за кромпир одредили, морамо првије зиме добро и дубоко поорати; пред сијање у прољеће мора се још једном поорати али сад плиће, а преко љета мора се чешће оковати и од корона чисто држати.

3. За кромпир није потребно љубрити. Обично ваља љубрити претходан усјев са стајеким љубрегом, јер кромпир не воле љубре „на прве руке“.

4. Сиј само потпуно зрно кромпир код кога су окца потпуно разијена а узимај онај средње величине и лијепог облика.

¹⁾ Радо дајемо мјеста овом предавању, да се чује и иван удружења учитељског морачког паклије по нашем народу. Прло је познато, што се наши учитељи баве и оваквим питањима. Учители много могу допринијети народном благостању здравим сајетима, а још више добрим примјерима. Кад би наши народни учитељи присвојили хајине од домаће парде, не би им наосталили у томе одстајали остали мјештани, међу којима живе. И ако они што први не отају на пут алу, које тако сви више уназађује домаћа газдинство особито наших сељана, мораће наставити власти; јер је најдубље у овом питању то, што сам рекао, који се трочи за куловне хајине, да се прво наших грађана у иностранство, а не остаје ваљу ваља.

Да се ово нађе у довољној количини, ваља још с јесени, при вађењу кромпира, пребирати и оставити га за сјеме у простору гдје нема мрза, гдје је хладовито и суво како не би превременим тјерањем ослабила његова моћ клијања и напредовања.

5. Гаји и држи само мало али добрих и изданих врата и то оних које твоме предједу и тјој клими најбоље одговарају и који се могу одупријети разним болестима кромпира. Правилним избором за сејање очуваћеш исту сорту (врсту) дуго непромијењену. Од времена на вријеме мораш мијењати и набављати ново сјеме и то од исте врсте али из кога страног предјела.

6. Немој никада набављати неку страну врсту кромпира, коју још не познајеш, а држи се увијек само оне једне врсте која се добро исплаћује.

7. Кад хоћеш да поручиш неки стран кромпир ти овачи тачно какав желеш: рани средње-сташни или позни и коју врсту желеш. Поручи на вријеме како би добио и добар сепан и на вријеме.

8. Не свиј сувише често, али ни сувише раздалеко. Сиј у редове. Ред од реда нека буде 55—60 сантиметара, а кућица од кућице (ојак од ојака) нека буде у реду 30—35 см. удаљена.

9. Држи увијек поред позног још и рани кромпир и средње-сташни, нарочито за продају, јер он има највећу тржишну цијену, те се тако може највише до јесени и зарадити.

Коприва као лијек против малокрвности. — Руски љекарски лист Врачъ, дошло је ову биљешку: Др Агнер из Стокхолма саопштава, да је у Шведској јако распрострањено лијечење малокрвности — копривом. Он вели да су и њега, кад му је било 17 година, излјечили од малокрвности, дајући му сваки дан чорбу од исуване коприве. Једној 20 годишњој дјевојци којој нијесу помогли и најразличнији љекови, Др Агнер је давао тај теј од коприве, највише сваки дан а псеље 6 недеља, кад је била прилично оздравила, 2 пут недељно. Многе друге случајеве, ће је овај лијек помагао, доктор не описује подробно, за то, што код њих болесници нијесу добили само једну коприву. Обична коприва која жари и ситна или грчка коприва имају подједнака својства, но готово увијек употребљава се она прва. Коприву је најбоље збирати у прољеће. Коријење и стабла с поду развијеним лишћем најбоље су за сушење. На два литра воде метне се прегришт тако суве траве и, пошто се искува, пије се по 2—3 чаше дневно. По пријатнија је чорба од сијезе траве, од које се, ако је већ одрасла, узимају само врхови стабала.

(Лисевање пилеки.) — Искуство нас учи да велики број малих пилеки лисеавана мање због глизаци, непогоде и начина храњења, но због наглог и пријевременог пораста и због тога наступајуће опште изнурености.

Таску пилеки познајемо по несразмјерно великим крилама, која није у стању да чврсто приљубљена уза тијело држи, но их оклембеи, опустити; при томе непрестако пијучу и ако је квопка уза њих; једнако им зима и траже сучано мјесто и ако се око њих не замијеће и не причувају се, устину убрао.

Код болехе пилаци, ово кенкање настаје врло рано, већ у првих четрнаест дана, код друге — пете, пседе до осме недеље. Врло често се та болест јавља код крупних и кочанних сората кокошњих.

Ко хоће оваку пилацију да очува, треба да је причува у топлим, видним стајанама, за их добро хранит са ситно сјецканим отпатцима од меса и јаја, натопљеним бијелим хљебом, коноцњеним сјеменом и сувим пиринчом и онда не само да ће кроз кратко вријеме окрљати, но ће и јако крупна нарасти.

Нарочито љубрић много пате од тога, због њихових јаких костију и несразмјерно јаког тијела. И код пловака слабући оваки су чести. За њих треба прикупљати пушчице, које оне у огромним масама тамане и сваре их за непуну два сата.

(Црне мрље на јабукама и крушкама.) Крајем маја и почетком јуна често се опазе на јабуковом лишћу, а најчешће код каламака, многе мале сиво-мрсе пјеке, које уекоро напућу и на плод. Плод буде неугледан и почиње кривати и губити облик. Пеео испод тих мрља буде мрке боје и непријатан горак кук.

Ове мрље изводи једна мала гљивица зове се *Fusicladium dentriticum*, а баштовани је зову јабучина рђа.

Слична гљивица наилази и на крушке (*Fusicladium rigicum*) па и овде начини такве мрље на лишћу и на плоду, па на посљетку пређе и на границе. Од ове гљиве понајчешће страдају ове крушке: Сен Жермен, љетња апотекарка, глумбоверка и зимска деканка.

Ова гљивица не штоди само плоду, него и дрвету и смета радњи лишћа. Још није утврђено гдје та гљивица презими, али је ради сваке сигурности добро, да се тако лишће и одејечене границе, с јесени

брижљиво скупе и спале. Често сумпорисање брижљиво је средство против овога. Тамо гдје се то често појављује, добро је да се сумпорисање одмах како се почне развијати лиет на воћци.

За сумпорисање узима се сумпор најбоље врете и врло ситно утучен. Сумпорисање се на тихом и топлим времену. Сумпор се споји са киселинама у ваздуху и развије сумпорну киселину која тамани гљивицу.

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ

Цетиње, 27 априла.

(Колијевка за Краљевско Прворођенче.) Прошле недеље све се Цетиње измијенило у радионици г. Богдана Калуђеровића, дворског златара, да види колијевку, коју ће Њ. Краљ. В. Књагиня Милена понијети Свом срећном, ако Бог да, Краљевском Унучету, које се брзо у Риму очекује. Колијевка је сва од сребра скована, и тежи 17½ килограма. Облика је чисто црногорске обичне народне колијевке, са својим широким облуком изнад главе, испод ког се зраци звијезде италијанске спуштају на грбове Савојске и Петровић-Његошке Куће, испрелетено колајном Лиунцијате, а на облуку је Краљевска крупа. Сви ови емблеми позлаћени су. И са страна је лијепо израђена, искићена лаворовим лишћем сребрним, тако да финоћа и укуц цјелокупне радње не оставља ништа љепше жељоти. Г. Богдан Калуђеровић, родом Црногорац, који је ову колијевку израдио по нацрту г. проф. Мила Ковачевића, показао се правим мајстором. Ономадне је колијевка одпесена у Бар.

(Личне вијести.) Пресвијетли Г. Прабискуп Милиновић био је на Цетињу о Бурђеву днеси и ономадне се повратио у Бар.

— Из Глухог-дола пишу нам:

Наша лока ове године лијепо нам обећава. Уз то је висока влада прискочила у помоћ са потребним материјалом и справама против лозне болести, и послала агронома г. И. Калуђеровића, који обилази приморску и пријечку паклију, поучавајући народ у дотичним пословима.

Пољски радови и ранији усјеви до сада, хвала Богу, иду као никада лијепо, што и најстарији људи не памте.

Прошних дана, долазио је г. инжињер Дешковић, да прегледа радњу на мајдану у Созини, и повећао је број радника, а такођер и надице.

Међу нама се развио глас, који нас је веома обрадовао, да ће Њ. Краљ. В. Господар доћи у Глухо-до, да лично види мајдан, вато је сваке једнодушној и својски уложно те смо поправили два главна пута од поља и то у вријеме кад нијесмо имали домаћег рада.

Из Роваца нам пишу о учитељском и дјачком излету школа морачкога селца, на Локву Пулетина, с којег се брда отвара дивни поглед од Јаворја до Каменика, и ту су највише три свештеника осветили воду, па је послје сlijедило дјачко весеље, а учитељи с коман Ракочевићем, који се био такођер придружно излету, били су позвани на част код доброг домаћина и племеника Живка Пулетина, чија се кућа налази на томе брду. Овај домаћин са својом фамилијом био је цијелог дана на услузи дјацима и њиховим учитељима. Дјачка је било на броју 250, које је одређени учитељ Булатовић испитивао по неколика из сваког разреда и из свих предмета. Наш дописник наставља:

Баш тога дана, кад смо били на Локви Пулетина, баталеон ровачки ејекао је у Ивачеву Долу јапије за мост, који ће да се гради под Виоче. Посјекали су и отесали 580 ком дрва. Нарешено је баталеону доњоморачкоме, да им помогну ову јапију етјерати на Морачу. Јапија је тешка а путеви слаби, те страхују, да их не кошта жртва. Али они веле: Не жалимо да ће нас и жртва коштати, јер се надамо да ће овај мост служити за колекти пут, који ће ако Бог да, у здравље Господарево, и к нама доћи, те нам олакшати тјерање горе, која се у овом нашем крају често пута тражи.

Прољеће нам је дошло лијепо, јер је воће понијело у цијету најбоље, те се наши сељаци још сада радују и зеле: Ако нам одржи воће, имаћемо половину рода, па ништа друго да не роди. С. Н. Б.

— Из Скадра смо примили ову јавну благодарност:

Потписати у име Одбора Српског пјевачког друштва „Слоге“ и читаонице, најсрдачније захваљује сљедећим редакцијама: „Глас Црногорца“ (с Цетиња); „Законности“ (из Биограда); „Босанске Виле“ (из Сарајева); „Будућности“ (из Вршца); „Глас Српства“ (из Биограда); „Југа“ (из Ве-

ча), и „Братимства“ (из Биограда), који нам послаше своје листове бесплатно, — као и г. Косту Марковићу, трговцу на Вир Пазара, који нам посла за читаоницу 36 комада разних књига на дар.

По ново, молимо, и остале родољубе, који могу да нам помогну ма у чем, што ћемо им благовремено јавним путем захва-лити.

С поштовањем:
Ј. Поповић, председник.

Телеграми Бечког „Кор. Бира“.

БЕРЛИН, 22 априла. — Парламенат је затворен, читањем краљевске посланице, са изјавом да је распуштају влада увјерила, да је искључен споразум о пројекту канала. Вели се да ће неки министри дати оставку.

ПАРИЗ, 22 априла. — Делкасе је извјестио у министарском савјету о свом путу у Петроград. Споразум потпуно влада у свима питањима, који интересирају двије државе.

АТИНА, 24 априла. — Краљ је открио споменик Колокотронију, хероју за ослобођење, изјавивши да Грчка мора организирати своје силе војничке по суку и по мору, да обезбеди народну независност.

АБАЦИЈА, 25 априла. — Краљ грчки стићи ће 13.5.

СОФИЈА, 26 априла. — Мипи-стар наставе Славјевков и бивши мипи-стар-проејдик Греков данас су умрли.

МАДРИД, 27 априла. — Нови переди почињу у Барселони. Војска је посредовала. Много мртвих и рањених. Све фабрике затворене. Такођер у Билбау влада велика агитација.

Англо-бурски рат.

КИМБЕРЛИ, 23 апр. — Бури су заробили мало одјељење инглекско коњице код Крадока.

ЈОХАНЕСБУРГ, 24 априла. — Бури су окупили своје силе на брежуљцима око Хартбесфонтепа. Рачуна да их има 5000. Хабингтон је ступио с њима у додир, али су његове силе слабе, чека помоћ. Престоји битка. Држи се да Бури имају артиљерије и да неће моћи уздржати позиције.

СТАНДЕРТОН, 25 априла. — Инглези су изненадили стап бурски, заробили 3, и пљенили муниције. Бури су напали извидницу. Инглези су одбили непријатеља, изгубивши 3 мртва. Јучер је била битка са одјељењем Кристјана Боте. Резултат није (?) познат.

ЛОНДОН, 26 априла. — Листвоно доноси из Канетовна, да су у битци на сјеверо-истоку Транзвала Бури претријели тешке губитке: 40 мртвих, 200 рањених, а 160 заробљених; уз то, много коњаника и коња пљенићених. Међу Бурима владала би велика деморализација.

ПРЕТОРИЈА, 26 априла. — Бота и Виљон саставили су своје силе и заузимају Каролице.

КАП, 27 априла. — Јучер је била битка између Бура и колоцијалне војске код ријеке Бовиван-склофт. Бури су били одбијени.

ОБЈАВА

На дан 25. Септембра, 1900 год. у овдашњем царинском магазину догнат је један кол епите под знаком А. S. број 6608. Износени ово на јавност, тражи се власник исте робе да поднесе овој управи оригинални рачун, који би се сагласно са горњом робом.

Према Закону царинском члан 32. ова објава трајаће 30. дана од дана кад први пут изађе на јавност. Не пријави ли се нико до тог дана, то ће се на тај дан продати иста роба на јавну лицитацију и поступити по истом царинском Закону са новцима.

Број 133.

Подгорница, 17. Априла 1901.

УПРАВА ФИНАНС. ПОДГОРНИЧКЕ.

Број 47 (2—4)
99